

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНЦІЙ БАКАЛАВРА З ЕКОНОМІКИ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ТЕМИ: «ГОСПОДАРСТВО ТА ЕКОНОМІЧНА ДУМКА АНТИЧНИХ СУСПІЛЬСТВ»

Зазначена тема присвячена розгляду не лише особливостей господарської сфери античних суспільств Давньої Греції та Давнього Риму, але й суспільних утворень, які існували на теренах України в античні часи. Формування у студентів певних компетенцій, як *гуманітарних*, так і *загально-професійних*, що забезпечують відповідний кваліфікаційний рівень бакалавра з економіки, відбувається в процесі розгляду історичних фактів і подій та їх відображення в економічній думці, а також спроможності майбутнього спеціаліста застосовувати досвід минулого для адекватнішої оцінки сучасного господарського буття. При цьому гуманітарні компетенції передбачають забезпечення у певної особи (студента) якостей освіченості, інакше кажучи, формування в ній здатностей жити й діяти в суспільстві, за рахунок розвитку світоглядності, пізнавальності, морально-етичних якостей та екологічної культури. Ці компетенції починають формуватися ще у школі, але вища освіта, безперечно, повинна завершити їх формування на протязі всіх років навчання студента і вивчення всіх дисциплін, включаючи й нашу.

У зазначеній темі міститься важливий матеріал, який може і повинен вплинути на формування гуманітарних компетенцій. Так, на розвиток світоглядності повинно вплинути розуміння складності античного суспільства, його структури, впливу економічних зв'язків з ним окремого індивіда як фактору впливу на суспільний розвиток тощо, звернувши увагу студентів на відповідні матеріали в тексті теми (характеристика державного устрою, розкриття соціальної структури, їх впливу на господарську сферу, оцінка цього в пам'ятках античної думки та ін.).

Моральність та етичність як складової гуманітарних компетенцій дозволяють сформувати аналіз окремих законів античного суспільства (як етичних норм, що формують його цілі і цінності), зокрема законів Лікурга, які визначали суспільне життя Спарти, законів Драконта та реформ Солона, які суттєво вплинули на господарську сферу Афін або законів XII Таблиць, які, по-суті, заклали основи римського права і визначили правове забезпечення господарської діяльності майбутніх суспільств Західноєвропейської цивілізації, і в яких чи не найважливіше місце займав захист прав власності окремих індивідів.

Певні моральні якості у студентів, безумовно, виховує аналіз процесів формування Римської імперії, способів експлуатації колоній Риму (його провінцій), ролі рабської праці у господарській сфері, аналіз законів братів Гракхів, який дозволяє показати формування паразитарних прошарків люмпенів, що бажали лише хліба і видовищ.

У тексті теми звертається увага і на вплив природного середовища на господарську сферу античних суспільств, формування цілком певного її типу (торговельно-ремісничий характер господарства Афін і зв'язок його з географічним розташуванням; землеробський характер давньоримського господарства, що забезпечувався сприятливими природними умовами; господарська сфера Скіїї — як кочівницьких, так і землеробських племен або античних колоній Північного Причорномор'я і їх переважно сільськогосподарський характер, що пояснювався відповідними природними умовами).

Зазначена тема формує і пізнавальні компетенції, адже саме в ній студент знайомиться з поглядами античних мислителів щодо господарської сфери суспільств античної цивілізації, які заклали основи поглядів на ці процеси на наступні століття, зокрема погляди Аристотеля, його визначення економіки і хрематистики. Ці ж матеріали підручника сприяють формуванню теоретико-методологічних компетенцій як однієї із складових базових професійних компетенцій бакалавра з економіки.

Головним завданням викладача є перетворення знань, отриманих у процесі розгляду кожної теми у якості та переконання, що й повинно забезпечити перехід від пасивного сприйняття знань до активного оволодіння ними, а, отже, й формування відповідних компетенцій. Необхідно визначити ті методи організації навчального процесу, які допоможуть досягти реалізації цих завдань, зокрема шляхом *декомпозиції теми*, яка дозволить обрати для нашої теми ті форми, які забезпечать отримання студентом відповідних знань, розумінь, умінь, суджень і навичок.

Виходячи з цього, студент повинен **знати**:

— коли відбуваються і в чому суть законів Лікурга, Драконта, XII Таблиць; реформ Солона, братів Гракхів; коли виникає античне суспільство (поняття осьового часу) а також окремі його складові (держави-поліси Давньої Греції та Рим, Римська імперія, давньогрецькі колонії Північного Причорномор'я, скіфське заселення українських земель); що таке античний поліс, клер, хора, що собою уявляли ойкісне господарство, ергастерія, трапеза, вілла, латифундія, система колонату; що означають у вченнях античних мислителів такі категорії, як гроші, економіка, хрематистика, обмін;

розуміти:

— як були організовані й взаємодіяли окремі господарські одиниці (патріархальні господарства, вілли і латифундії, окремі ремісники та ремісничі майстерні (ергастерії), які функції виконували трапези і яку роль в античному суспільстві відігравали трапезити, які існували форми обміну та торгівлі).

На основі **знань** і **розуміння** формуються **судження** щодо окремих процесів і явищ господарського життя античного суспільства, які проявляються через власну оцінку їх студентом. У процесі семінарського заняття визначити судження студентів можна в процесі обговорення окремих питань теми, формулюючи додаткові питання стосовно розглядуваних подій і фактів з позиції «чому саме так?» і надаючи можливість висловитися всім бажаючим, що забезпечить формування у студента власної точки зору стосовно зазначених подій і фактів. Можна також провести письмове експрес-опитування, запропонувавши студентам прокоментувати певний уривок з античних пам'яток.

Вміння оперувати набутими знаннями та інформацією з метою застосування їх у майбутній професійній діяльності можна отримати в процесі порівняльного аналізу певних історичних подій або фактів суспільного життя, зокрема в результаті виконання творчого завдання, запропонованого в нашому посібнику (див. с. 73).

Набуття практичних навичок досягається шляхом створення відповідних моделей організації господарських процесів, визначення конкретних можливостей впливу тих чи інших законодавчих документів, що також можна досягти в процесі виконання вже згаданого творчого завдання.

Тинний В.І., к.пед.н., старший
викладач кафедри іноземних мов ФЕФ

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сучасний етап розвитку українського суспільства характеризується перманентними змінами в галузі освіти в умовах формування єдиного освітнього простору у рамках реалізації положень Болонської декларації, що обумовлює необхідність перегляду підходів до питань професійної підготовки студентів немовних факультетів ВНЗ в області розвитку їх іншомовної комунікативної компетентності із забезпеченням умов для особистісного та професійного формування майбутнього фахівця. Особливе значення надається реалізації принципу студентоцентризму. У Декларації Європейської Асоціації університетів наголошується на необхідності нарощування зусиль університетів у напрямку підтримки впровадження методик навчання, у фокусі яких постає студент. У Лісабонській декларації йшлося не лише про заохочення використання навчальних результатів і чітке роз'яснення студентам очікуваних від них знань і навичок, а також стимулювання критичного мислення і активної участі студентів в освітньому процесі.

У даному контексті актуальним стає практичне володіння майбутніми фахівцями іноземною мовою не лише як мовою міжнародного спілкування, але і як засобом професійно-особистісного розвитку в процесі навчання, що належним чином не реалізується в існуючій практиці викладання дисципліни «Іноземна мова» в умовах вищої професійної освіти. Велике значення при цьому має глибоке осмислення студентами сутності професійно-інтелектуального потенціалу власної особистості, його значення і можливостей у їх професійному становленні та формуванні готовності до самоосвітньої діяльності як невід'ємної складової становлення сучасного фахівця.

Необхідність усвідомлення студентами ролі та значущості іноземної мови у професійному становленні, їх здатності до іншомовного спілкування зумовлює вибір ефективних технологій і сучасних інформаційно-комп'ютерних засобів забезпечення навчального процесу; правильного використання форм, змісту і методів формування готовності до самоосвітньої діяльності та визначення ефективної системи підготовки.

Застосування в навчальному процесі з вивчення іноземної мови інформаційно-комунікаційних технологій обумовлено складністю та багатогранністю реального процесу іншомовного спілкування та пошуку необхідної інформації іноземною мовою професійного змісту. Основою інформаційно-комунікаційних технологій є мовленнєвий матеріал, розподілений у вигляді комунікативної ситуації з рольовими завданнями для студентів. Виконання цих завдань і участь студентів у різних ситуаціях професійної спрямованості забезпечують формування готовності майбутніх фахівців з економіки до самоосвітньої діяльності, метою якої є розширення й збагачення досвіду комунікації іноземною мовою.

Ефективність реалізації інформаційно-комунікаційної технології вивчення іноземної мови у формуванні готовності майбутніх фахівців економічних спеціальностей до самоосвітньої діяль-